

Novice iz starega kraja

Slovenije

ARHEOLOŠKI SPOMENIKI V DRAVINJSKI DOLINI

Od Muharja do Ferka so po arheoloških spomenikih v Dravinjski dolini najdeni najstarejši spomeniki iz obdobja pred 2908 leti. Pa se boste vprašali, koliko je sploh hiš in stanovanj v Ljubljani. Evo, tudi to: vseh hiš skupaj je 6665, te se pa razdelijo v 3781 pritličnih, 2122 eno-, 457 dvo-, 226 tri-, 56 štirinadstropnih, več nadstropnih hiš pa je 23. V teh hišah je vseh stanovanj skupaj 21.583, posamezno samskih 1562, eno- 7706, dvo- 6970, tri- 3301, štirinadstropnih 1136, večsoba pa 908. K vsem tem stanovanjem pride le 4687 kopalnic, kar je za tolikšno množico stanovanj bore malo.

OBUPEN POLOŽAJ RUDARSKIH STAROUPOKOJENCEV

Zagorje, 3. avgusta. — Kakor se govori, se pripravljajo akcija za izboljšanje položaja rudarskih staroupoencev in za priznanje draginskih doklad novoupoencev, razpravlja se pa tudi o spremembi pravil Bratovske skladnice.

Narastajoča draginja ogroža skoraj vse delovne stanove, najbolj pa so prizadeti rudarski upoenci, ki so morali zaradi bolehnosti pred časom v pokoj. Pred kratkim je Bratovska skladnica odredila, da bodo upoenci in rentniki dobivali svoje prejemke po pošti, in s tem ukinila izplačevanje po skladiščih. Ker pa se za vsako nakaznico odbije 1 din, 1 dir pa še za pošto dostavo, in ker je spodobno, da naslovnik tudi poštarju da vsaj majhno nagrado, se na lepem nabere vsaj tri din odbitka. Vsakomur se bo zdelo to malenkost, ki skoraj ni vredna omenbe, za staroupoence pa je to že občuten odtegljaj, saj v svojem proračunu ne sme izdati za prehrano več kot 3 din na dan.

Pred časopisno desko stoji kakor po navadi gruča čitatev, med katerimi je pač največ onih, ki v tisku iščejo vesti o ukrepih, s katerimi bodo oblastva pregnala draginjo. Pravkar čitajo o povšku prejemkov državnim nameščencem, pa se vname živa debata o tem, ali bodo tudi oni prišli na vrsto, preden pomro od gladi. In eden mi pripoveduje:

— Bolno ženo imam, sam sem od nade neuporaben za vsako delo, pa imam 221 din pokojnine na mesec. S tem moram plačati stanovanje, elektriko, vodo — in kaj mi še ostane za preživljanje? Zdej, ko prihaja denar po pošti, pa dobim na roko prav za prav samo 218 din.

To so pač številke, ki s svojo neumljeno trdoto govore za osele skladovnice knjig. Njegov sosed ima 253 din na mesec in je tudi oženjen. Če bi ne bil ogušil, bi morda še lahko dobil kakšno zaposlitev. Tretji v družbi ima 360 din pokojnine in rentnine. Ta znesek mu Bratovska skladnica pošilja po dveh nakaznicah in na ta način mu odbitki znesajo že kar 5 din. Splošno je razpoloženje med staroupoenci, naj bi pokojnine in rentnine izplačevala krajevne skladnice kakor doslej. Državna blagajna gotovo ne reflektira na prispevke teh siromakov. Bratovska skladnica pa bi si z vrnitvijo prejšnjega načina pridelala mnogo birokratskega dela.

Ves prizor pa nam priča, da

Nicholas Butler, predsednik univerze Columbia.

je med nami mnogo ljudi, ki jim je vsak dinar nepogrešljivo bogastvo. Prav bi bilo pač, da se zganejo tisti, ki odločajo, in odpravijo takšne sramotne primere bede s sveta.

Glasovi iz nasebin

(Nadaljevanje z 1. strani.)

Modic, poznan tudi kot Florjan, star 64 let in doma iz Ivanjega sela pri Rakeku. V Ameriki je bil nad 40 let in ves čas delal v premogovniku, oziroma do lanskega leta, ko je moral radi boleznih opustiti delo v jami.

Bil je dober in miroljuben človek, prepiral se ni z nikomur. Bil je poročen in oče 12 otrok, od katerih jih živi 11. Zadnja leta je živel pri hčeri, omoženi Cvelbar, kjer je tudi umrl 3. oktobra za premogarsko nadoho, poznana tudi kot silika ali silikoza. To je bolezen, katero dobi skero vaak premogar, če dela več let v jami. Posebno so tej bolezn podvrženi oni, ki so pričeli delati v rovi pred 30 in več leti, kar takrat je bila ventilacija po rovih zelo slaba, dima od amonika in premogovnega prahu pa toliko, da se dostikrat ni nič videlo, niti vozička ne, ki smo ga polnili s premogom.

Če človek dela leta za letom v takih razmerah, se pokažejo posledice prej ali slej. Nekateri, ki pričnejo s delom takoj, ko premog razstrele, to je še v gorkem dimu, dobe meke vrste revmatizma. Dim vsebuje strupene pline, ki pridejo v pljuča, od tam v kri in v sistem delavca. To povzroči, da se človek počuti trd in negibčen.

Premogarska nadoha pa izvira iz zaužitega prahu, ki se nabira v pljučih. Pljuča imajo namreč fino mrežo, da se lahko širijo in krčijo pri dihanju. In ko premogar vdihava ta prah, se prime te mreže, ta pa se pri dihanju drgne. To povzroči, da pljučna mreža postane počasi vedno bolj trda in neprožna, ker se pljuča ne širijo dovolj in vsled tega ne dobe dovolj zraka, kar povzroči, da prične telo pešati. Pljuča se pri tem tako rekoč posuše ali otrpnejo. Nekateri se mučijo po več let predno jih smrt reši trpljenja. Težko dihanje in kašelj jih vedno mučita, posebno še v vlažnih dnevi. Za to bolezen ni zdravil.

Tu v Pennsilvaniji je legislaturna že leta 1937 sprejela zakon, ki je ukleščeval to bolezen v odškodninski zakon. Toda ko je prišel na krmilo republikanski governor in nova legislatura, so ta zakon takoj amandirali in dovolili \$100,000 za preiskavo te bolezni, toda niti centa v pomoč

bolnikom. Na ta način zjajo "varčevati" in ljudi blufati. Najbolj smešno pa je to, da je "compensation board" ali odškodninska komisija priznala, da so ti bolniki upravičeni do kompenzacije, država pa nima niti centa v ta namen. Sedaj država dolguje tem revežem že milijone dolarjev. In ta naš governor je še poskušal postati republikanski kandidat za predsednika! Po mojem mnenju je on navaden blufar.

Pokojni Joseph Modic je imel dobiti okrog \$1500 odškodnine, toda prejel ni nič. Ker je bil zelo priljubljen, je prišlo k njegovi rakvi mnogo ljudi različnih narodnosti. Na njegovo željo se je vršil civilen pogreb v nedeljo popoldne ob velikem sprejedu. Pri odprtem grobu so se od njega poslovili Frank Stuharski za društvo Danico SNPJ, Louis Rovanskeh za rudarsko unijo in Andrej Vidrich za splošnost. Pokopan je bil v Forest Lawn Memorial Parku. To pokopališče, ki nima ne gomil ne spomenikov, je v resnici pravi park. On je prvi Slovenec, ki je tam pokopan, več jih pa lastuje loto.

Družina in sorodniki, posebno še mrs. in mr. Louis Cvelbar, so iskreno zahvaljujejo za izrečene simpatije in podarjene cvetlice. Zahvaljujejo se tudi društvom za sodelovanje, Andreju Vidrichu, Frank Stuharski in Louisu Rovanskeh za poslovljne govore pri odprti gomili pokojnika. Bodi mu lahka zemlja!

Frank Podboy, tajnik društva 44.

S. pota — popravek

V 199. št. Prosvete je bila v mojem poročilu pomota pri starosti rojaka Simona Lampeta, ki že 52 let deluje med Indijanci (sedaj v Red Lake, Minn.). Glasiti bi se moralo, da je star 75 let, ne 72 let. Toliko popravka, da se ne bo kdo spotikal.

Matija Pogorelec.

Obletnica ženskega kluba SDD
Detroit. — Ženski klub Slovenskega delavskega doma priredi veselico v banketu v nedeljo, 3. nov. v SDD. S tem bo klub praznoval svojo obletnico. Ime bomo "chicken dinner" in fino godbo — Korun in Verholz. Vstopnina 75c. Servirani bomo pričelo ob 2. polpodne. Vstopnice se dobe pri članicah kluba.

Vabljeni ste vsi Slovenci in Slovani sploh. — Tudi gospodinje za enkrat pridemo vse v SDD, domača kuhinja pa naj ta dan ostane prazna. Vabljeni ste tudi z vzhodne strani, da bomo imeli večje veselje. In ker gre to v korist doma, ste vabljeni tudi vsi delničarji.

Članice so tudi prošene, da se udeležijo izredne seje 27. oktobra v domu in prinesite s seboj vstopnice, da bomo vedele kako ravnati s kuhinjo. Tiste, ki prodajo največ vstopnic, dobe nagrado. Torej na delo vse.

Polonija Kralj, 513.

Pametna sugestija

Milwaukee. — Ker že tri leta španciram po mestu brez dela in zaslužka, naletim na razne grupe ljudi, ki so tudi brez dela. Večkrat se spustim v pogovor z njimi in večina pravi, naj bi mladim ljudem dali delo, starim pa 60 let pa penzijo namesto reliefa. Človek potrebuje nekaj več kakor relief. Če bi to storili, bi namah izgnila peta kolona, ker brezposelnost je največja kuga na svetu. Vse brezposelnosti pride najprej prepri v družini, potem tatvine, goljufije in razne druge nepoštenosti. Merodajni krogi naj bi upoštevali, da je

brezposelnost največje zlo za državo in ljudstvo. Naj bi tudi društva apelirala na kongresnike in senatorje, naj kaj ukrenajo v prid ljudem, starim 60 let.

Max Ulbua(?)

Klub št. 1 rabi

Chicago. — Edina slovenska kampanjska prireditelj z ozirom na letošnje predsedniške volitve, spremljana s kulturnim sporedom, bo v nedeljo, 20. oktobra, pod pokroviteljstvom kluba št. 1 JSZ. Vršila se bo v dvorani SNPJ.

Vprizorjena bo satira Ivana Vuka, "Hudič pred bankrotom" in dva druga dramska prizora. Zanimiv bo nastop mladine, ki ga je aranziral mladinski odtok št. 26 SNPJ pod vodstvom Johna Raka in Simona Trejarja. Pel bo trio sester Jugg in pa pevski zbor Sava.

V angleščini bo vprizorjena enodejanka "Yours for the Union — With Love."

Governor bo Joško Oven v slovenščini in Arthur McDowell v angleščini, oba "kratko pa jedrnat". Spored bo otvoren s živo aliko "V zaklonu". V nji bo prvič na odru tudi naš stari znanec, pionirski rojak John Težak.

Po programu bo plešana in prosta zabava. Igral bo Pueljev orkester. Vstopnice v predprodaji so po 40c in pri blagajni 50c. Ako jih še nimate, si jih lahko rezervirate, ako pokličete Rockwell 2864.

Klub št. 1 vas vabi, da se udeležite te prireditve v čim večjem številu.

Odbor.

Maškerada gospodnjakega kluba

Midway, Pa. — "Vse, kar tebi dobro je, tudi drugim naj želiš arce." S tem lepiim pregovorom vabim na maškeradno veselico gospodnjakega odseka društva 89 SNPJ, ki se vrši 19. oktobra pri nas. Gotovo bo lepa zabava za vse, za maske lepe nagrade in dobra godba. In pri slovenskih gospodinjah so tudi okrepila zanesljiva in ne potrebujemo ničesar proti glavobolu, ker ga ni. Zatorej prijatelji in znanci, vse ste dobrodošli od blizu in daleč. Tako tudi mi člani se vsi udeležimo te veselice. Roka roko umij, obe pa roke. Ako ima gospodinjki odtok dober uspeh, je tudi pri društvu več življenja.

John Sire.

Učenjak ali slepar?

Pred dnevi so poročali, da je v bolnišnici v New Rochellu v Zedinjenih državah umrl v starosti 76 let polarni raziskovalec dr. Frederik Cook. S tem se je končalo romantično življenje, ki je bilo središče mnogih sporov, odšel je mož, ki so ga nekoč proslavljali kot enega največjih raziskovalcev v svetovni zgodovini, a so ga potem prezirali kot sleparja in ga obsodili celo na mnogoletno ječo.

Frederik Cook je študiral medicino, postal je zdravnik, a se je že zgodaj zelo zanimal za polarna raziskovanja. L. 1891-92. se je udeležil Pearyjevega potovanja v Arktido. Šest let pozneje je spremljal Amundsenovo pot proti Južnemu tečaju, l. 1909. je opremil svojo odpravo na Severni tečaj, ki je zbujala velikašna pozornost. Še v septembru istega leta se je vrnil v Evropo in je trdil, da je 21. aprila kot prvi dosegel Severni tečaj. Proslavljali so ga na vse mogoče načine in njegova knjiga, v kateri je svoje potovanje opisoval na precej senzacionalen način, je zbujala veliko navdušenost. Kmalu pa so se pojavili dvomi in ko se je Peary malo po njem vrnil iz Arktide ter zahteval, naj njemu prizna svoje trditve. Njegovi dokazi niso bili dovolj prepričljivi in čeprav je potem stalno trdil, da je bil vendarle kot prvi na Severnem tečaju, mu je bilo malo delo, da bi bil sploh tam. Nekaj časa so bili v znanstvenih krogih okrog tega vprašanja hudi spori, potem pa je zanimanje zanje počasi upadlo in svet je na Cooka pozabil. Nenadno se je svet znova pozanimal zanj, ko so ga obtožili, da je z nekimi domnevnimi vreči petroleja v Tekasau izvrnil velika separstva. Ta stvar seveda ni bila takšna, da bi mogla podpreti njegove trditve, da je bil na Severnem tečaju. Obsodili so

Slovenska Narodna Podporni Zednota
2637-39 So. Lawndale Ave. Chicago, Illinois

GLAVNI ODBOR

IZVARNALNI ODBOR:

Vincent Cinkar, predsednik.....2637 S. Lawndale Ave. Chicago, Illinois
F. A. Vidar, gl. tajnik.....2637 S. Lawndale Ave. Chicago, Illinois
Lawrence Gradish, pomoč. taj.....2637 S. Lawndale Ave. Chicago, Illinois
John Vozich, gl. blaginjak.....2637 S. Lawndale Ave. Chicago, Illinois
Philip Godina, upravitelj glasila.....2637 S. Lawndale Ave. Chicago, Illinois
John Metek, urednik glasila.....2637 S. Lawndale Ave. Chicago, Illinois

PODPREDSEDNIKI:

Andrej Vidrich, prvi podpredsednik.....704 Forest Ave. Johnstown, Pa.
John Pichay, Jr., prvi distriktni podpredsednik.....1839 N. W. Walker St., Milwaukee, Wis.
Camillus Zarnik, drugi distriktni podpredsednik.....127 1/2 St., Cleveland, Ohio
John Klumach, tretji distriktni podpredsednik.....148 Prospect St., Oglethorpe, Ill.
Edward Tumalo, četrti distriktni podpredsednik.....833 W. 7th St., Walsenburg, Colo.

GOSPODARSKI ODBOR:

Math Petrovich, predsednik.....333 E. 161st St., Cleveland, Ohio
Vincent Cinkar.....2637 S. Lawndale Ave. Chicago, Illinois
F. A. Vidar.....2637 S. Lawndale Ave. Chicago, Illinois
John Vozich.....2637 S. Lawndale Ave. Chicago, Illinois
John Oiler.....127 1/2 Prospect Ave., Charnden Hills, Ill.
Donald J. Lachuk.....1837 S. Franklin Ave., Chicago, Ill.
Joseph Zapan.....1488 S. Lombard Ave., Berwyn, Ill.

POROTNI ODBOR:

John Gurek, predsednik.....414 W. Hay St., Springfield, Ill.
Frank Barcik.....1911 Mulhalla Ave., Cleveland, Ohio
Anton Khar.....Box 37, Arma, Kansas
Frank Vranich.....414 Taylor St., La Grange, Ill.
John Trefel.....Box 317, Strickland, Pa.

NADEBNI ODBOR:

Franz Balta, predsednik.....1891 S. Lawndale Ave. Chicago, Illinois
Frank Balta.....28 Wenden Ave., Peru, Illinois
Mila Matkovich.....1898 Arden Ave., Cleveland, Ohio

Od časa do časa

poročila in komentira
Mladi Medvedek

Naša lokalna lista sta si zopet v laseh ali bolje rečeno: Tone Sabec, urednik Enakopravnosti, in Jaka Debevec, urednik Ameriške Domovine, si bereta take levite, da se kar bliska. In kakšen jezik rabita gospoda urednika! To je res superbi žurnalizem. . . Starokrajaki fujkarji! Jima ne bi bili kos. In za kaj gre? Za čisto nedolžno poročilo o starokrajem voditelju dr. Korošcu. Časopis New York Times je namreč prinesel poročilo, da dr. Korošec "igra z italijanskimi kartami," kar pomeni, da se dr. Korošec ogreva, da se ustreže Italijanom in Nemcem.

Pisec se zdita oba urednika silno smešna, ker se razburjata radi tega. Urednik E. namreč amata Koroščevo taktiko z ozirom na sedanji položaj v Jugoslaviji za infamno, fašistično in izdajalsko, Debevec s starim Grdinom vred pa kaj takega ne more pošteno, kajti njegovega velikega "firarja" se ne sme omešiti, ker je "gospod" in "genij" slovenskih kleptikalcev.

Fakt je, da morebiti Korošec prav tako dobro želi Jugoslaviji, ker je za sodelovanje z ošičem, kot na primer Tone Sabec, ki je očitno zato, da se Jugoslavija postavi v bran proti Nemcem in Italijanom. Situacija v Jugoslaviji je kritična in se menja z dnem, zato je težko reči, katero pot naj gre, da bo boljša. Jugoslovanska ljudstvo bo trpele (pravzaprav že trpi), pa naj izbere to ali ono pot.

Well, gospoda redakterja, dober tek!

V zadnji koloni sem citiral, kako opravičuje pisatelj Wells rusko invazijo Finske in Poljske. Kaj to pomeni? Propaganda za sporazum med Anglijo in Rusijo ali morebiti celo za trozvezo med Anglijo, Ameriko in Rusijo! Eventualno, če bi prišlo do te trozveze, kar je prej mogoče kakor ne, bodo morali komunisti zopet spremeniti svoje stališče glede vojne, dočim bo Tone Garden še vedno trdno stal na nacelnih tleh!

Enakopravnost je Toneta Jankoviča prav neolikano razbremenila nje gove "zastopniške službe." Resnično smešno! Jankovich ni zastopnik Enakopravnosti že zadnjih osem ali deset let, pa pridejo ti fantje pri E. in pravijo, "da od sedaj za naprej nimaš pravice kolektati za naš list." Res je Jankoviča tu in tam še vzel kakšno naročnino za Enakopravnost, toda to je storil, ker so mu jo tujde pač ponudili, pri Enakopravnosti so pa bili veseli, da jim je prinesel kakšen cent. No, kaznovani niso Jankoviča, temveč samega sebe.

The American Economic Foundation je zadnji teden aranzirala debato med Normanom Thomason in pisateljem Channingom

Pollockom. Debatirala sta "Kdo je deložen ameriškega bogaštva?" V debato je posegel tudi ekonom dr. Alfred P. Hanke. — Po pisčevem skromnem mnenju je Thomas oba daleč nadkriljeval. Ko človek čita Thomasove razprave ali pa ga posluša, se more smejati našim urednikom, ki gledajo z vrha navzdol na Thomasa. To velja še posebej za urednika Enakopravnosti.

Zadnje nedeljo je bilo zopet veselo na naši farmi SNPJ, dasiravno ni bilo rednega piknika. Na farmi se je zbralo veliko prijateljev, ki so se zadovoljno zabavali v prosti naravi. Prišel je tudi France Barbič s svojo družino, njegov sin je pa na harmoniko igral (breprično!).

Apelizam na naše delavce, da pridejo na farmo v soboto, kjer imamo še veliko dela.

Igralci in pevci, ki bodo nastopili v Strabanu, Pa., za Cankarjevo ustanovo, se pridno pripravljajo za nastop. Cankarjeva ustanova bo gostovala v omenjeni nasebini 16. in 17. prihodnjega meseca. Priredba se vrši pod pokroviteljstvom društva št. 138 SNPJ. Rezervirajte ta dan za Cankarjevo ustanovo!

V nedeljo bo podal pevski zbor Slova opereto "Chonita" v Narodnem domu na St. Clair Ave. Po opereti bo prosta zabava in ples. Ljubitelji petja so vabljeni.

Isto nedeljo ima tudi Prosvetna matica konferenco v Kenmoreju, O. Oni, ki so bili izvoljeni za zastopnike, naj se je ne pozabijo udeležiti.

27. oktobra pa bodo praznovali 30-letnico naše vrle Napredne Slovenke št. 137 SNPJ.

Veliki profiti jeklarske korporacije

Cleveland, O., 17. okt. — Uprava Republic Steel Corp. poroča, da je čisti profit korporacije znašal v tretjem četrtletju tega leta \$6,183,879, v zadnjih devetih mesecih pa \$13,633,344. Profit te korporacije v preteklem letu je znašal \$10,671,343.

Komunisti ponaredili na tisoče podpisov

Washington, D. C., 17. okt. — Komunisti so ponaredili na tisoče podpisov na peteljah, da postavijo svoje kandidate na glasovnico v Illinoisu, je izjavil Robert S. Stripling, tajnik Diesovega odseka, ki preiskuje neameriške aktivnosti. Odtok je poslal listino v vprašanji 24,000 oseb, katerih imena so bila na komunističnih peteljah. Od teh jih je dobil 2600 nazaj včeraj z opombo poštnih avtoritet, da te osebe sploh ne živijo v hišah z označenimi naslovi. Nadaljnih 2100 oseb je odgovorilo, da niso podpisale komunističnih petelj.

V šoli

Učitelj: "Ako od 20 jabolk pojem 18 jabolk, kaj imam potem?"

Janezek: "Drisko, gospod učitelj!"

"Kaj bi ti dal za to, če bi imel takšne zobe?"

"Ne vem. Kaj si ti dal zanje?"

Podpis pogodbe med časopisno firmo PM in časniškarskim gildom v New Yorku. Od leve na desno: John T. McManus, Richard Green, Ralph Ingersoll, Nat. Einhorn, Tom Tippet in John P. Lewis.

